

SERI Forelesning

2014-10-09

Erlend Øverby

@erlendoverby

Litt bakgrunn

- Senior Rådgiver i Karde AS
- Sektorstyre IKT – Standard Norge
- Leder ISO/IEC JTC 1/SC 36 – Information Technologies, for Learning, Education and Training
- Arbeidet med digital informasjon siden Gopher
- Arbeidet med XML siden det het SGML
- Arbeidet med UU siden 1997

Disclaimer

Jeg er ikke en jurist

Mål for forelesning

- Gi dere en forståelse for hva semantiske teknologier er og hvordan det vil påvirke arbeidet med lover
- Overbevise dere om at jurister har en viktigere rolle i utviklingen av offentlig sektor og IT systemer

Bakgrunnsmateriale

- Tim Berners-Lee: The next web (TED Talk)
  - [http://www.ted.com/talks/
tim berners lee on the next web](http://www.ted.com/talks/tim_berners_lee_on_the_next_web)
- Semicolon rapport:
  - «Etablering av modell for elektronisk informasjonsutveksling»
    - [http://www.semicolon.no/wp-content/uploads/2014/05/
eSamhandling_DIFI-CASE-rapport_versj_1_0.pdf](http://www.semicolon.no/wp-content/uploads/2014/05/eSamhandling_DIFI-CASE-rapport_versj_1_0.pdf)
- Om semantisk web:
http://no.wikipedia.org/wiki/Semantisk_web
- Semicolon «Kokebok om informasjonsutveksling»
  - <http://www.semicolon.no/?p=364>

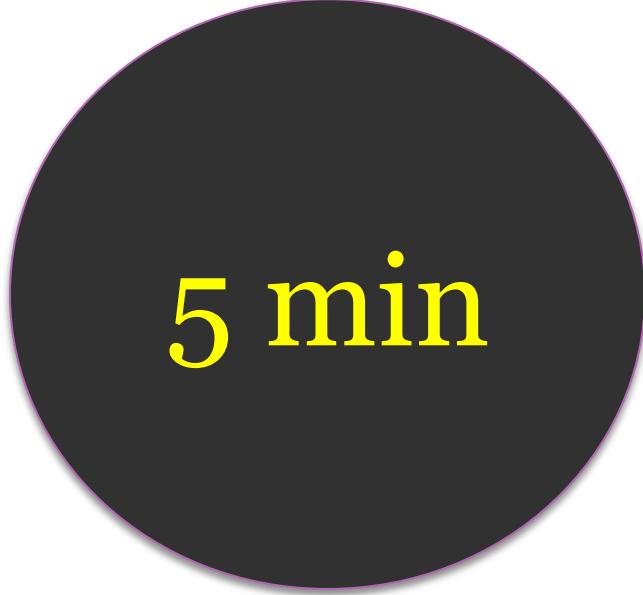
Denne forelesning

- Basert på foiler fra Per Myrseth (DNV-GL)
- Basert på erfaringer fra Semicolon prosjektet
  - 2008-2013

Samhandlingsevne : Collaboration anyone?

Oppgave

- Diskuter 2 og 2
- Hva er sammenhengen mellom lover og semantiske teknologier?

5 min

Hva er sammenhengen?

- Har lovgivning noe med semantiske teknologier å gjøre?
- Skal lovgivning være uavhengig av samfunnet vi lever i?
- Bør lovene speile den virkelighet de skal brukes innenfor?
  - Bør lovene arve prinsipper fra teknologien som skal brukes for å implementere lovene?

Hva kjennetegner Offentlig forvaltning?

- Inndelt i sektorer (ministerstyre)
- Hver sektor har sitt sett med lover
- Lite samarbeide mellom sektorene
  - Store ytre enheter
- Reflekterer ”dårlig” at vi lever i 21.st århundre
  - Alle er på nett (hele tiden)
  - Forventninger til automatiserte tjenester
  - Forventninger til at informasjon er ”godt” organisert
    - Hvorfor må jeg oppgi informasjon jeg allerede har sendt inn, eller som myndighetene kjenner til?

Hva kjennetegner myndighetenes ambisjoner for offentlig sektor

- Digitalt førstevalg
- Forenklinger
- Mer effektiv – behov for varme hender
- Større grad av automatisering

Hva betyr dette?

- Lovene i hver sektor må støtte deling av informasjon mellom sektorene
- Lovene må støtte samhandling
- Lovene må være utformet slik at det er mulig å lage ”regler” som sikrer at loven følges automatisk
  - Det må være klart skille mellom saker som kan behandles automatisk og saker som krever skjønn og manuell behandling (xx-yy regel)

Hva kjennetegner semantiske teknologier?

- Distribuert
  - Data er ikke samlet i store databaser, data kopieres ikke mellom enheter, men refereres til
- Basert på tillit?
  - Hvis vi skal ta semantiske teknologier i bruk i offentlig sektor, må vi ha tillit til de som forvalter informasjonen som legges ut
  - Dataene er oppdatert og riktig
- Åpenhet
  - Om dataene som ligger ute, hvordan de forvaltes, hva dataene omfatter, hvilket domene de dekker, gode beskrivelser av begrepene som brukes og omfattes av domenet

RDF – den enkleste datamodellen

- Består av tre – 3 – kolonner
  - Subjekt
  - Predikat
  - Objekt

Subject

<http://erlend.com/>
<http://erlend.com/>
<http://erlend.com/>

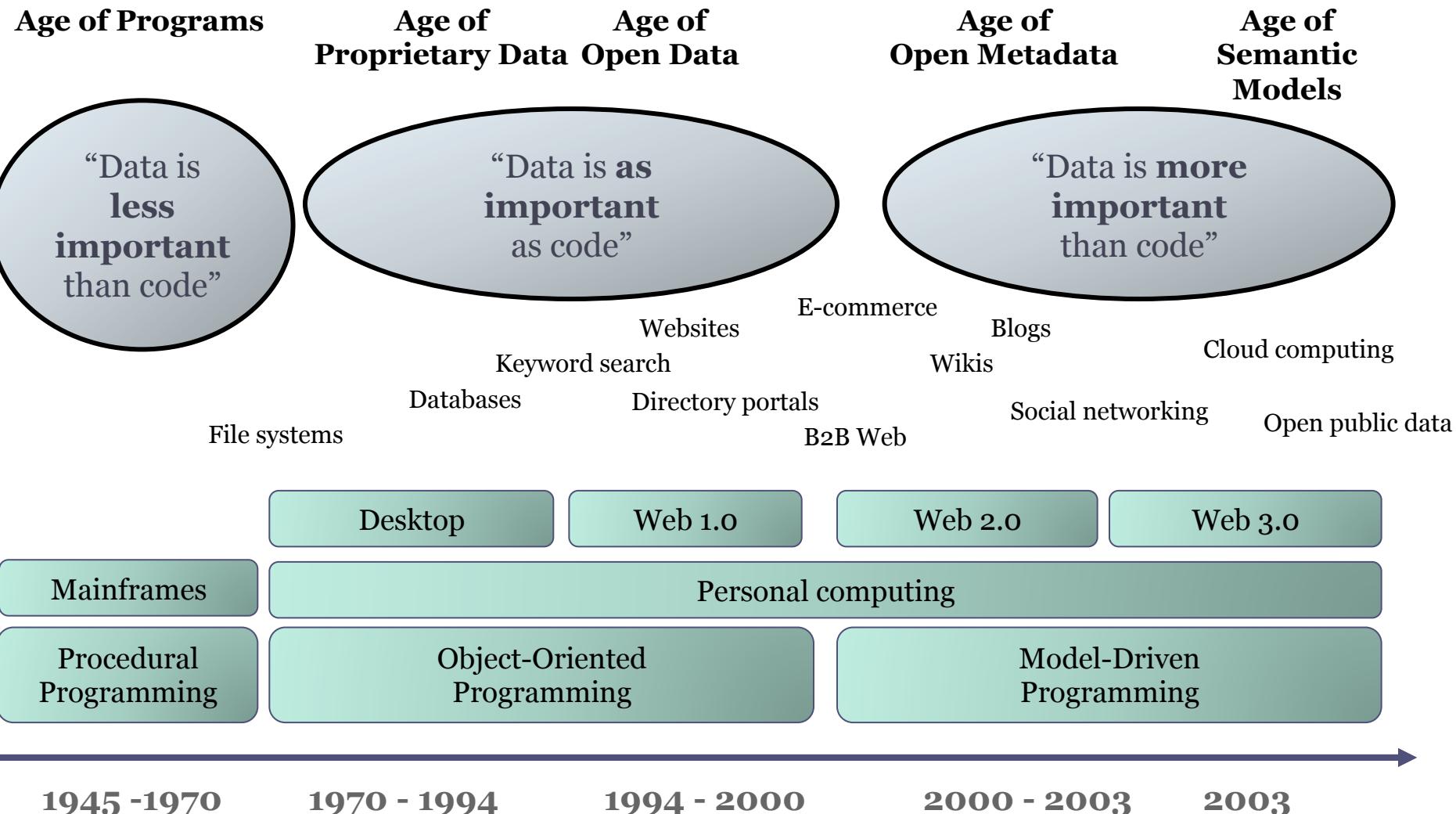
Predikat

Foaf:name
foaf:knows
Foaf:email

Objekt

"Erlend Øverby"
<http://arild.com/>
erlend@overby.com

Semantic Technologies: From code to meaning

Inspired by: Nova Spivack (2007): How the WebOS evolves?
See http://novaspivack.typepad.com/nova_spivacks_weblog/2007/02/steps_towards_a.html

Valg av utvekslingsformatvalg i nye prosjekter

veldig grov skisse

Formattyper

Formatet linker til semantikk

RDF

XML

SGML

EDIFACT

Records som ren text / ren ASCII

1970

1980

1990

2000

2010

2020

\$ 700.000,-

\$ 53.000,-

Eksempler på integrasjonsteknologi

\$ 0.01,-

„ekte“ søk, semantisk ”lus“ / Sparql

Linked open data

Web services

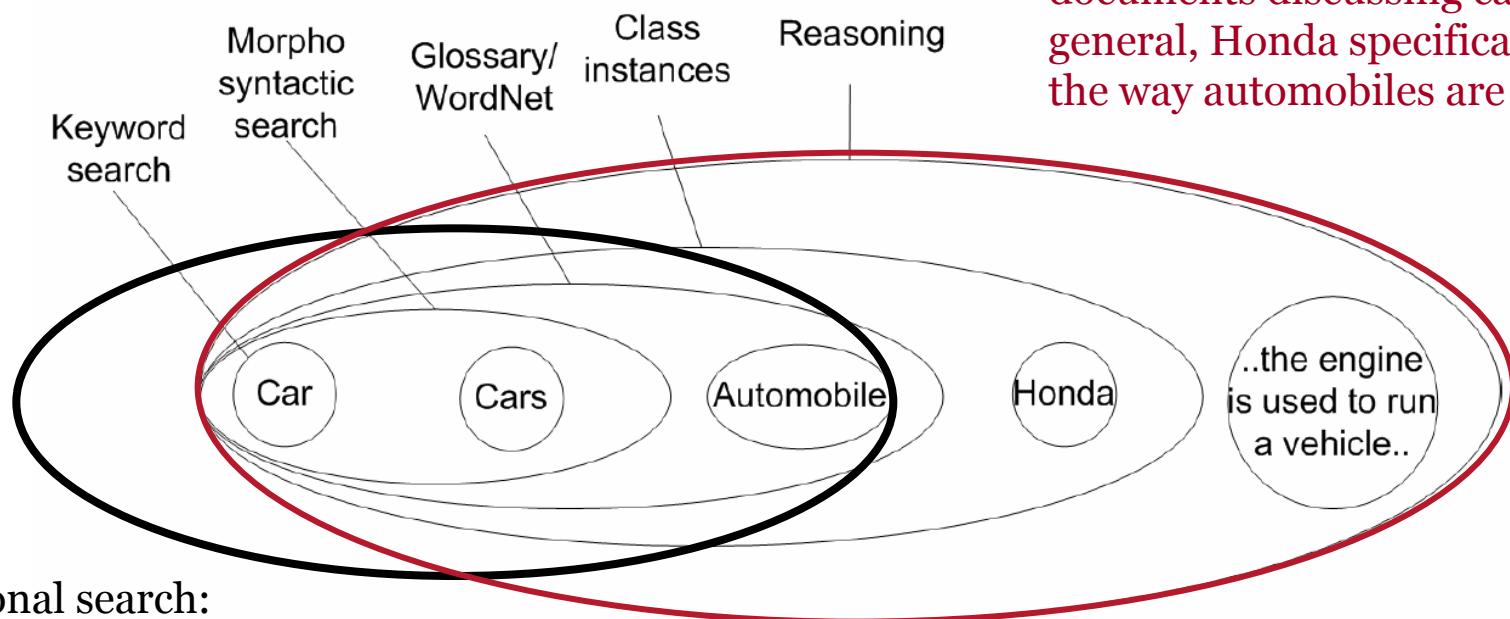
Integrerte systemer, felles masterdata

Kopi av masterdatakilder/registre

Stand alone systemer

Vanlige egenskaper ved systemer

Semantic vs Traditional Search: Concepts instead of Keywords

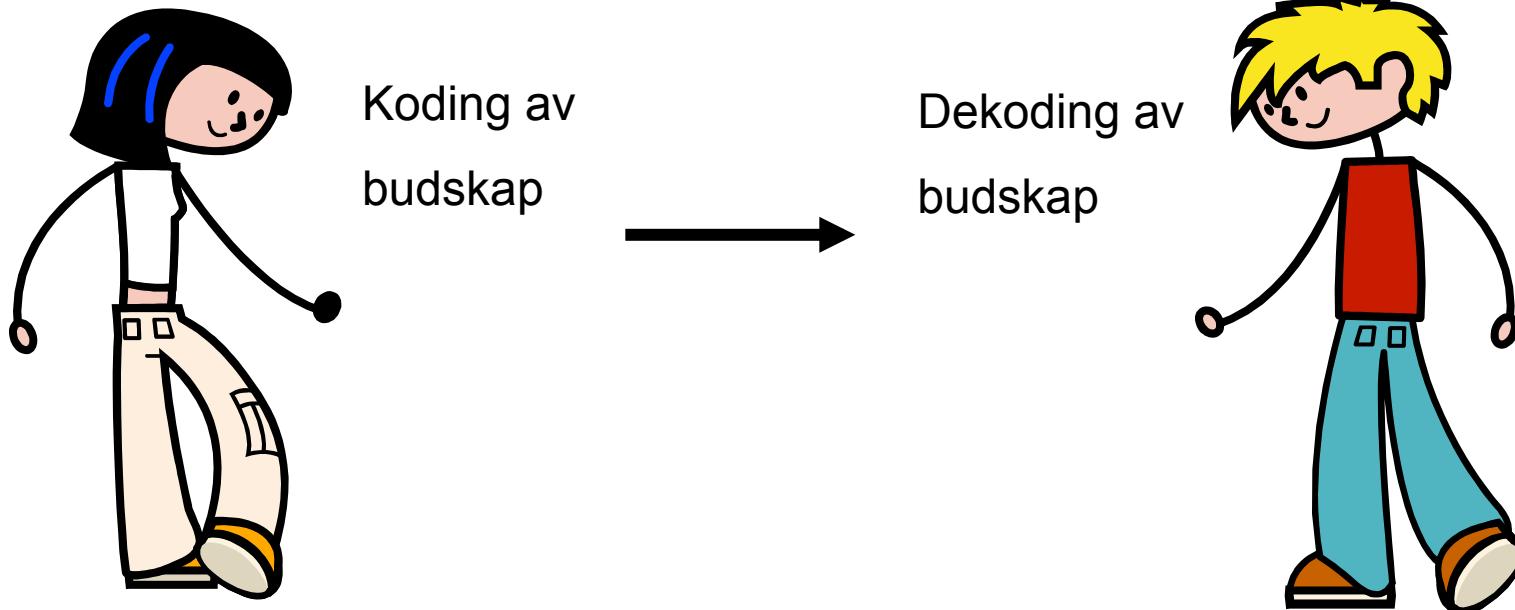

Traditional search:
“car” returns documents
containing the keywords *car*,
cars, *automobile*

Semantic search:
A search for “car” returns
documents discussing cars in
general, Honda specifically, or
the way automobiles are built

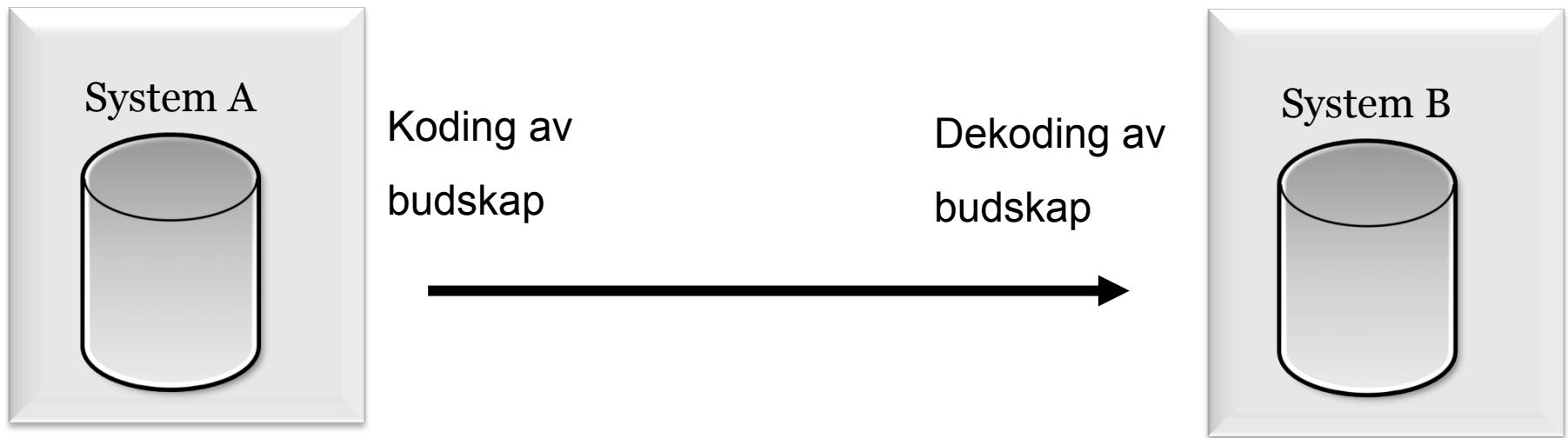
Samhandlingsevne og felles begrepsbruk i offentlig forvaltning

Kommunikasjon mellom personer

Samhandlingsevne og felles begrepsbruk i offentlig forvaltning

Kommunikasjon mellom systemer

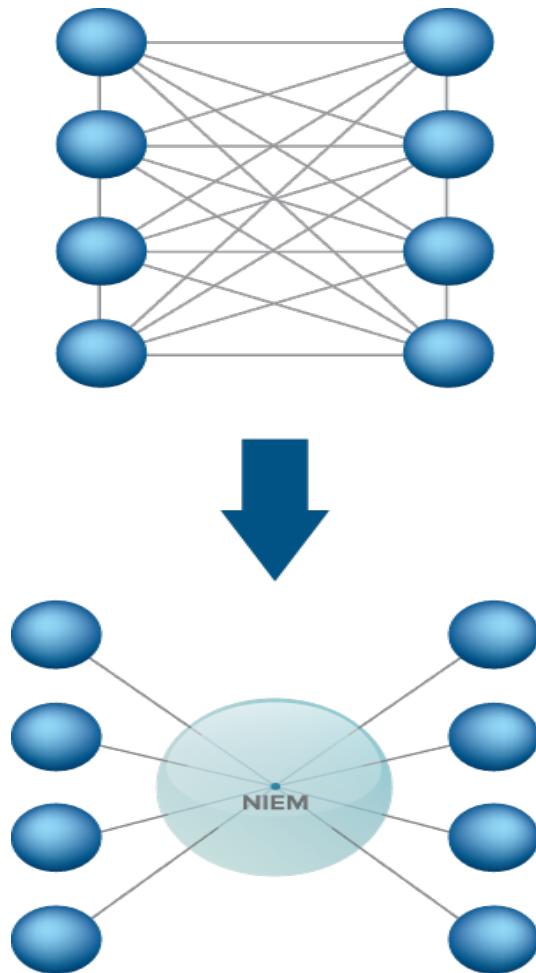

Samhandlingsevne og felles begrepsbruk i offentlig forvaltning

Kommunikasjon

	Mellom personer	Mellom systemer
Utveksles ved	Tale	Sekvenser av bits i en henholde til en predefinert teknisk struktur
Hva utveksles	Ord og uttrykk (begrep) i et felles språk	data/verdier som tolkes i henhold til felles språk/terminologi/begrep
Regler for bruk av ord	Grammatikk	I henhold til teknisk format og struktur på meldingen, samhandlingsscenario og informasjonsmodell
Kontekst	Kjent for sender og mottaker	Kjent for sender og mottaker
Intensjon ved kommunikasjon	Varierer veldig	Kun i henhold til predefinert samhandlingsscenario, suksess og feilsituasjoner for scenariet må være forhåndsdefinert og maskinelt håndterbare.

Peer to Peer alle med sitt språk, versus Peer to peer med felles språk

Figuren kan være gyldig på minst tre måter:

- Juridisk interoperabilitet
- Semantisk interoperabilitet
  - Begrep
- Teknisk interoperabilitet
  - XML bruk
  - Bæreprotokoll
  - Sikkerhet

Data and metadata kvalitet

- Bør du benytte / gjøre deg avhengig av andres data om :
  - Du er usikker på om de er korrekt eller fullstendig?
  - De ikke er tilgjengelig når du trenger dem?
  - De ikke er etablert og forvaltet på en lovlige og fagmessig god måte?
  - Betydning og definisjoner for data ikke er åpent tilgjengelig?
  - Du ikke forstår data fullt ut?
  - Betydningen endres hyppig, dvs betydningen av data er uforutsigbart for dine systemer og rutiner?
  - Koblingen mellom tolkning av data og jus-kontekst data skal benyttes i er uklar.

Semantikk

- Hvordan overføre mening til datamaskiner, slik at vi kan dele data

Vi kan anta at det er et telefonnummer:

+47 90129642

Vi kan anta at det er et tidspunkt:

22:43

Litt vanskeligere:

Vi har behov for mer informasjon for å sikre riktig tolkning.

42

Interoperabilitet:

- Politisk
  - Rammer, forutsigbarhet, internasjonalt
- Juridisk
  - Lover, sammenheng mellom lover, begreper brukt i lover
- Organisatorisk
  - Hvordan organisasjoner arbeider, tjenester ytes, arbeidsprosesser, tjenestedesign osv.
- Semantisk
  - Begreper, definisjoner
  - Tillit, kvalitet, sikkerhet
- Teknisk
  - Protokoller og formater for deling av data

Norsk offentlig forvaltning

Setter lover og regler for hvordan en etat arbeider

Etterfølger lover og regler

Arbeidsrutiner

En modell av virksomheten

IT systemene støtter

Realiseres av

Koble lov og programkode

- Dette er ikke et stabilt system
  - Lover endres
  - Prosedyrer endres
  - IKT infrastruktur endres
- Behov for at det henger sammen
- Påvirkes av:
  - EU lovgivning (EØS)
  - FN resolusjoner
  - Lov praksis
  - Klager på saksbehandling
  - Nye paradigmer (smarttlf)

Lover

Organisering

Prosedyrer

Virksomhetsarkitektur

Informasjonsmodell

Datamodell

Kjørende kode

Samarbeid / samhandling mellom etater

- For å kunne lage gode innbygger tjenester må systemer kunne dele data
- For å gjøre offentlig sektor mer effektiv må data deles
- Digitalt førstevalg forutsetter stor del av datadeling
- Situasjonsbaserte tjenester forutsetter datadeling mellom:
  - Stat
  - Fylke
  - Kommune
  - Private aktører

Samhandling mellom etater

Lover

Organisering

Prosedyrer

Virksomhetsarkitektur

Informasjonsmodell

Datamodell

Kjørende kode

Legale definisjoner

Harmoniserte arbeidsprosesser

Felles modeller

Fysisk lag for deling

Mellom begrep og definisjon

Mellom begrep og definisjon

ing

r

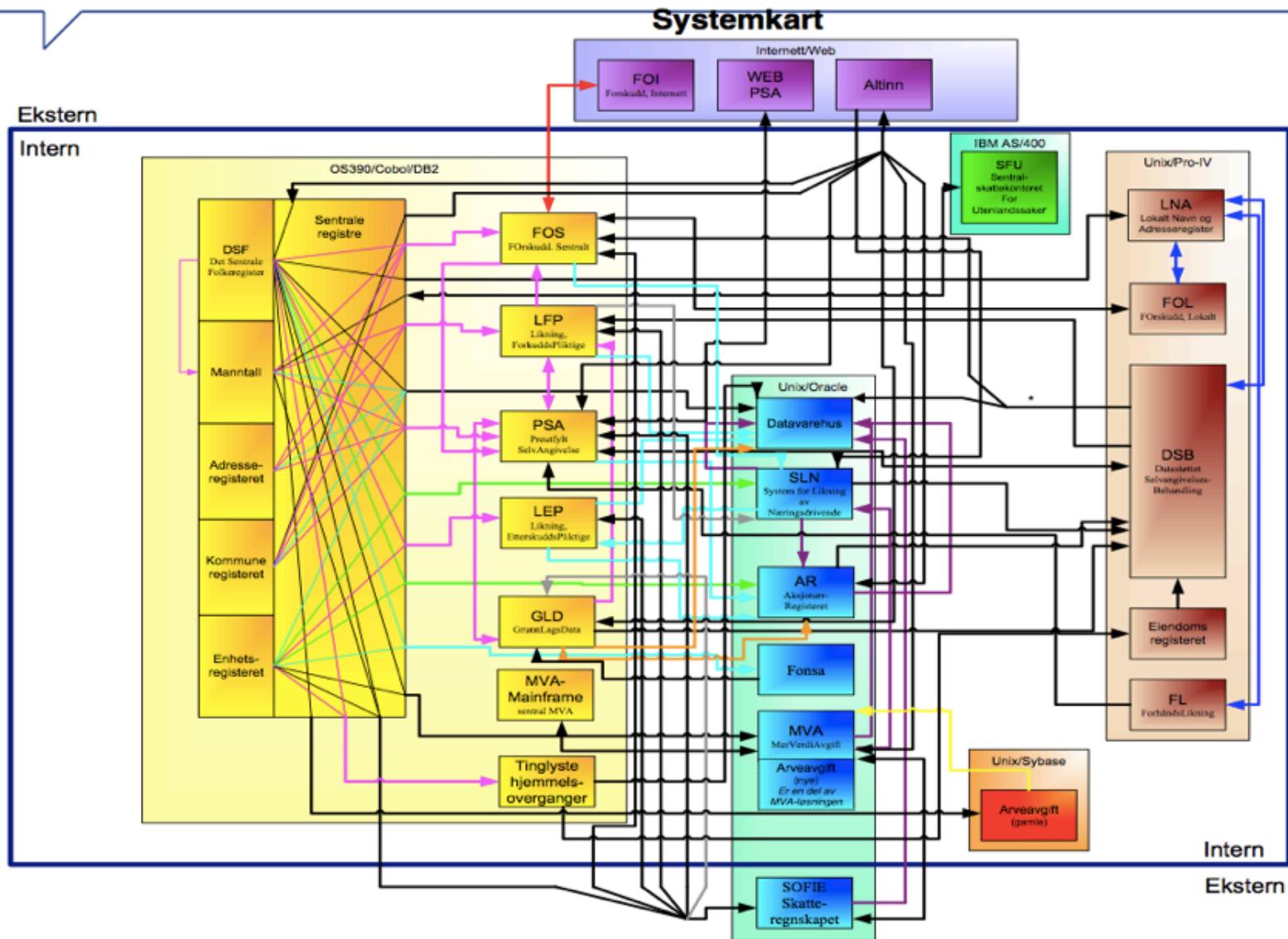
etsarkitektur

onsmodell

ll

kode

Forenklet modell av en del av IT-systemene...

Oppgave:

- Video:

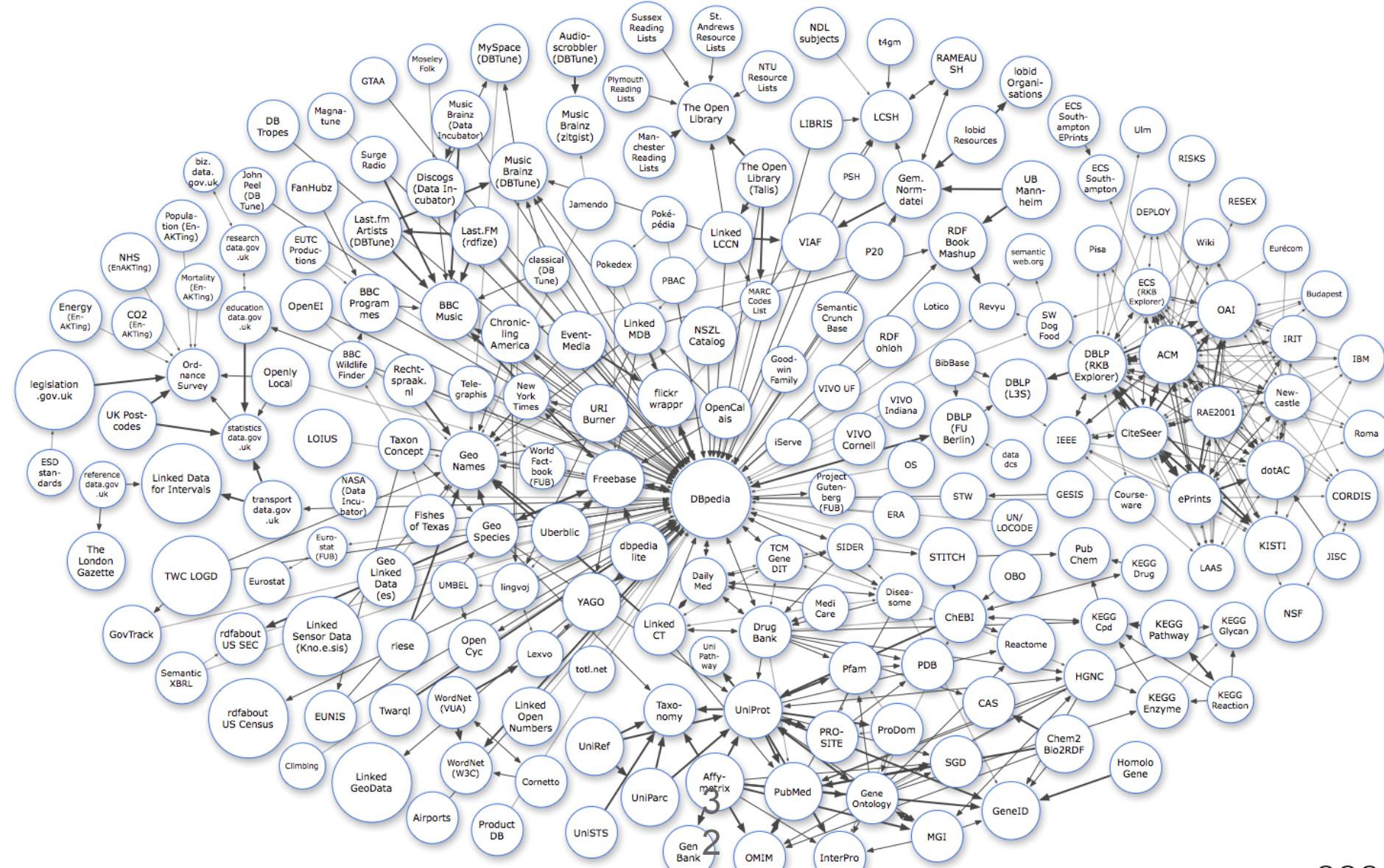
<http://www.gapminder.org/videos/200-years-that-changed-the-world-bbc/>

Beskriv og drøft:

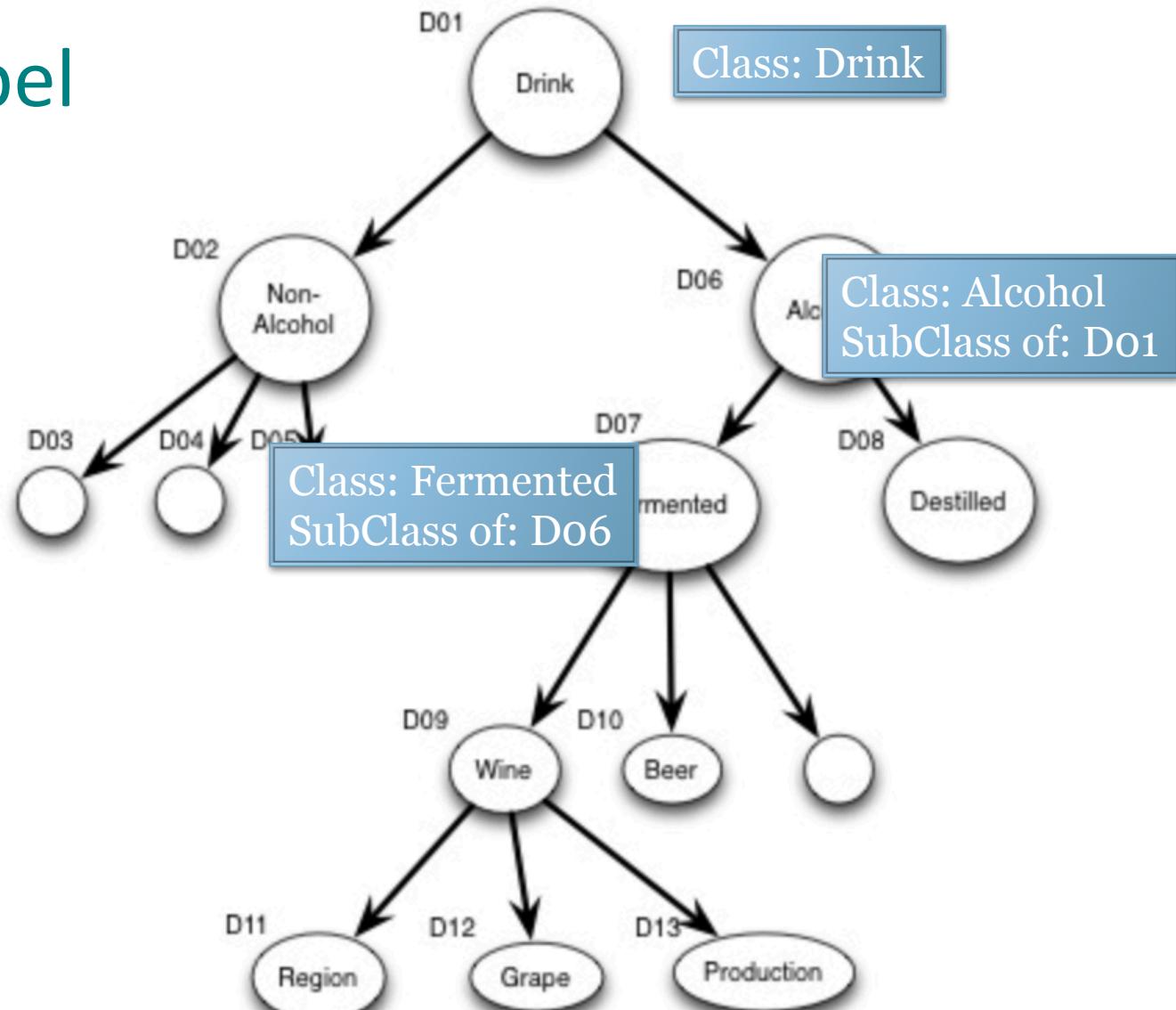
- Hvilke begreper brukes
- Behov for harmonisering av begreper og tilhørende data
- Behov for forvaltning av begreper og tilhørende data

Åpne data

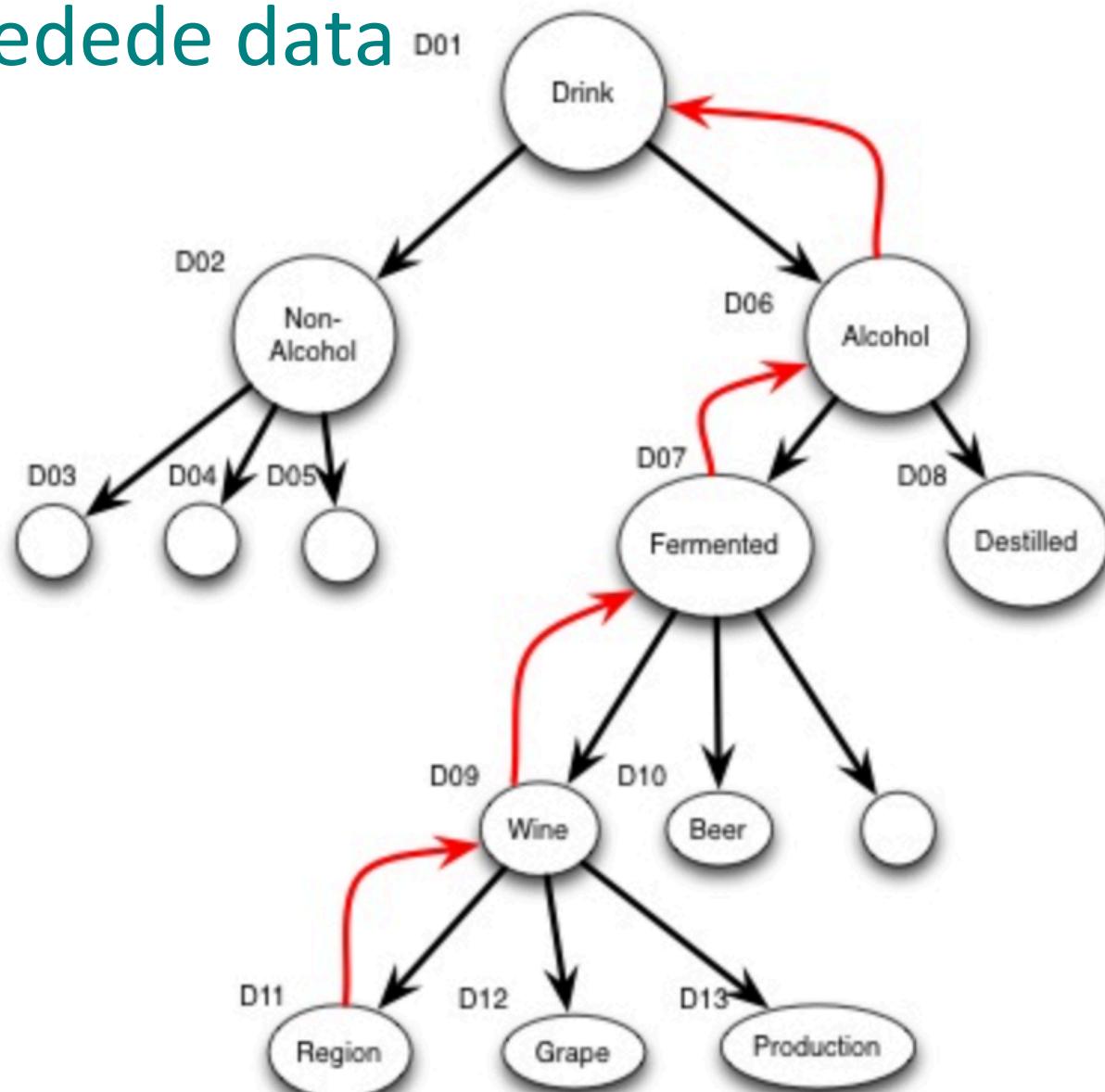
Linked open data / del av web 3.0

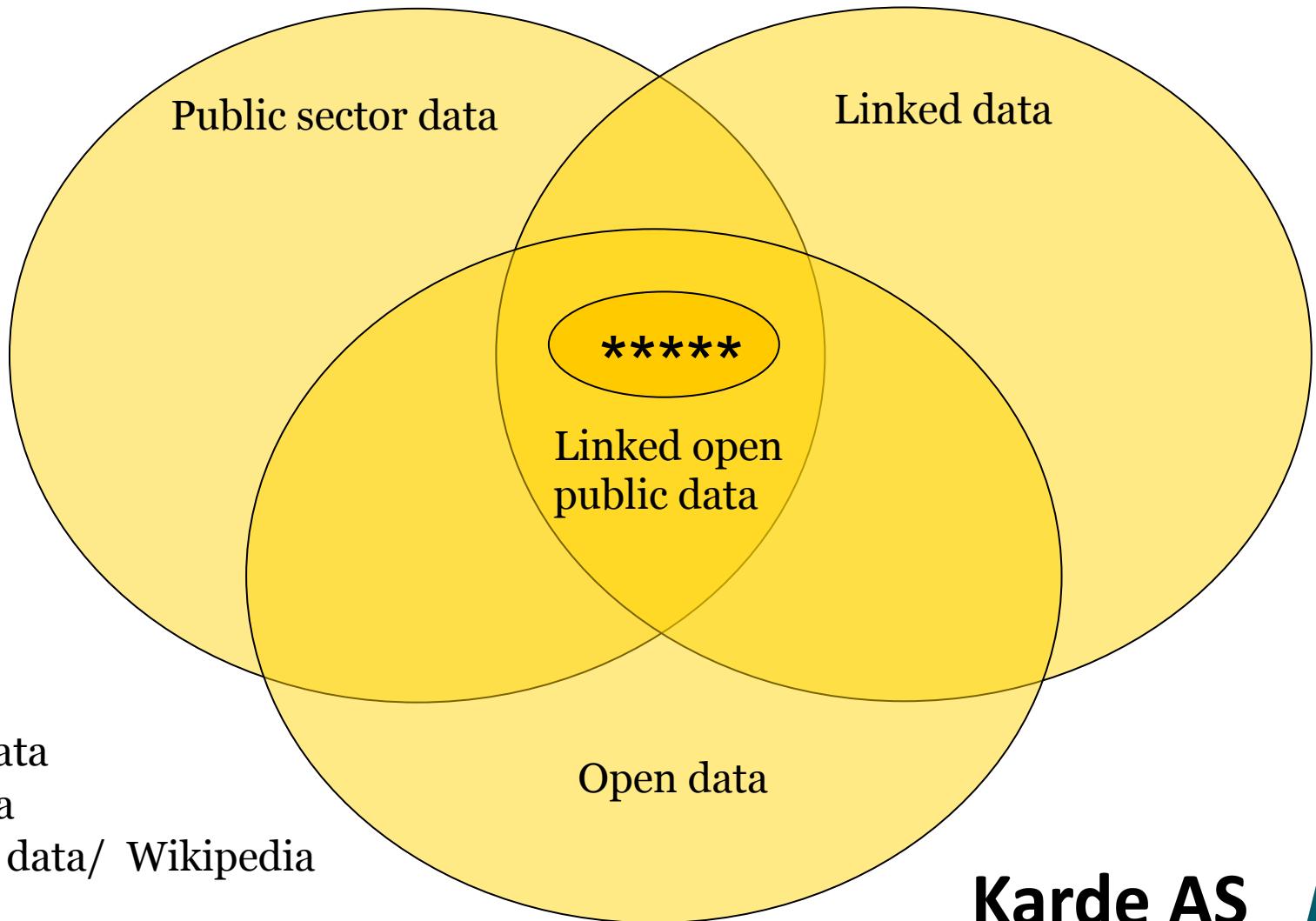
Enkelt eksempel

Eksempel på utledede data

Intersection of some terms

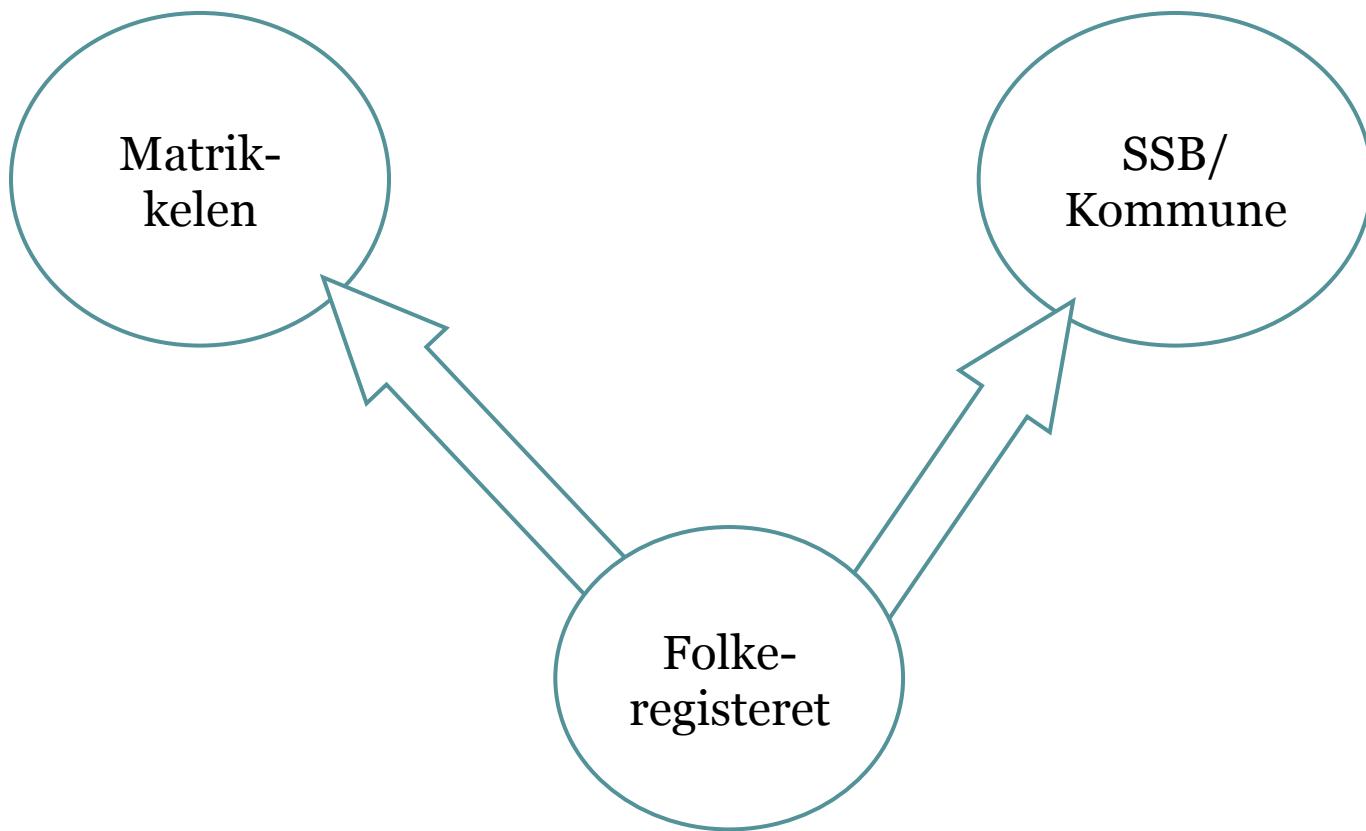
5-star deployment scheme for Linked Open Data

★	Available on the web (whatever format) but with an open licence, to be Open Data
★★	Available as machine-readable structured data (e.g. excel instead of image scan of a table)
★★★	As (2) plus non-proprietary format (e.g. CSV instead of excel)
★★★★	All the above plus, Use open standards from W3C (RDF and SPARQL) to identify things, so that people can point at your stuff
★★★★★	All the above, plus: Link your data to other people's data to provide context

Hva betyr dette for offentlig sektor?

- Folkeregisteret og SSB
- Folkeregisteret har ansvaret for opplysninger om personer og familie
- SSB har ansvaret for kommunenr og navn
- Matrikkelen er oversikten over eiendommer, adresser og bygninger.

Folkeregisteret

Eksempler på Linked Open Data

- Enhetsregisteret Brønnøysund
- Wikipedia
- Utdanningsdirektoratet og læreplanmål
- Kjennetegnes ved at de har et SPARQL grensesnitt som det kan gjøres spørninger mot

Data.computas.com - Enhetsregisteret

- Tilgjengelig som åpen data
- Brønnøysundregistrene legger nå ut sine data som åpne lenkede data for bruk av andre etater
  - I dag stor grad av kopiering inn i systemer (daglig/ukentlig)
- Gir informasjon om en enhet

Search results

Show search form

SLAVIANOR AS

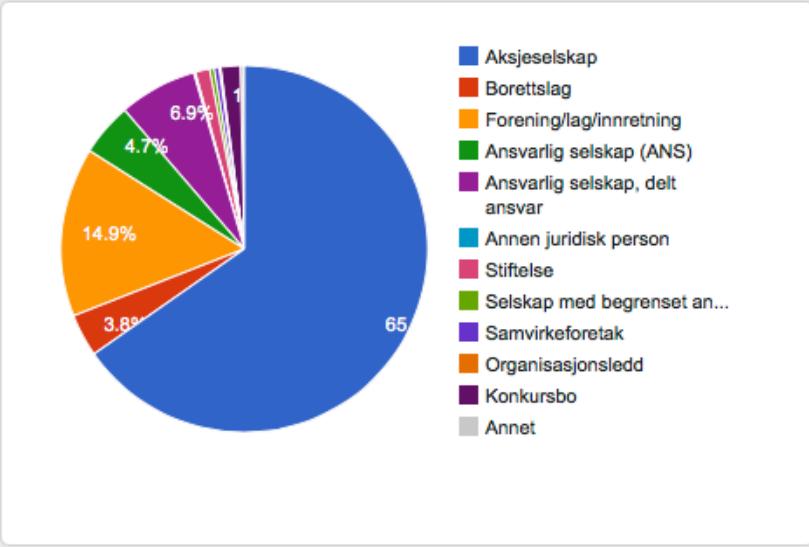
navn SLAVIANOR AS

VIDEONETT NORGE AS

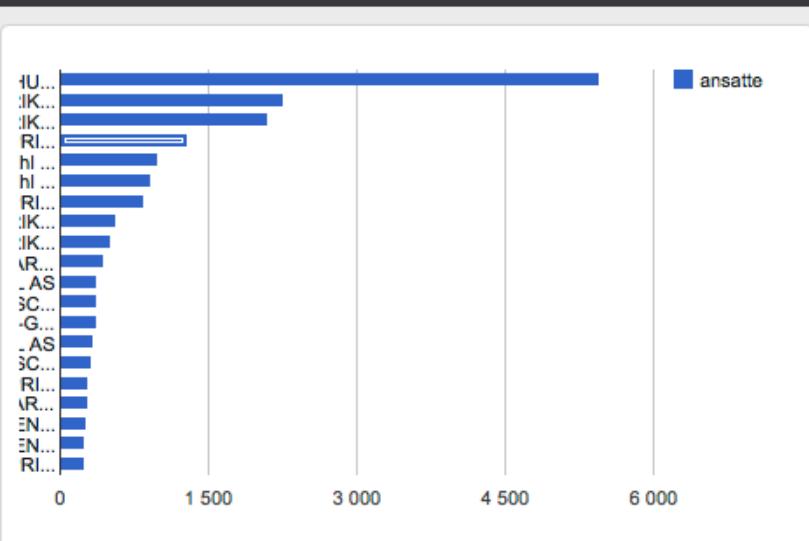
navn

STE
navn
BORG
navn
HOLMEN BORETTSLAG
navn
FREDRIKSTAD BAPTISTMENIGHET
navn
STAR EIENDOM ANS
navn
PROFFER GLASS ENGROS AS
navnVirksomheter i
Fredrikstad

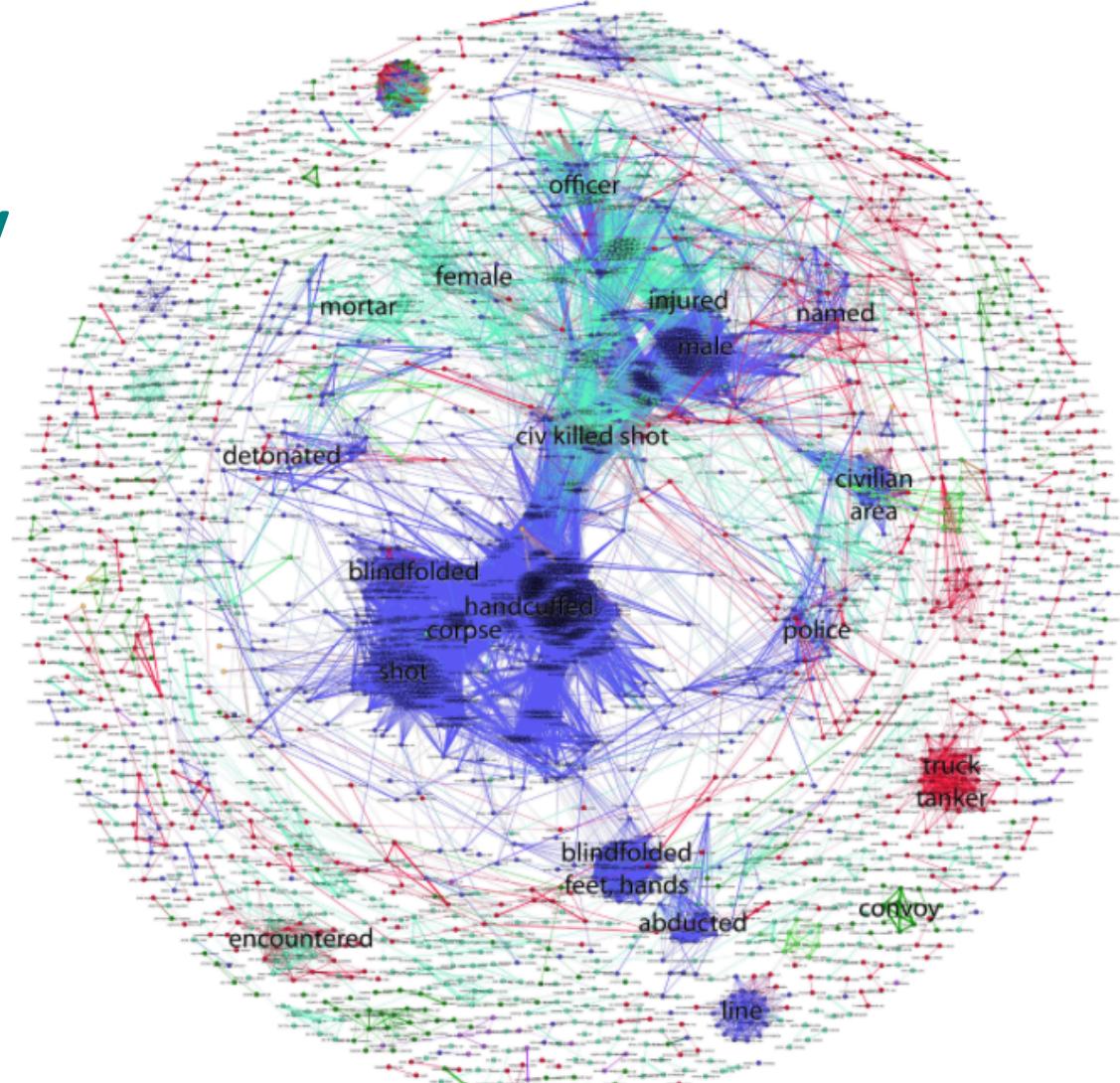
Organization form distribution for municipality 0106

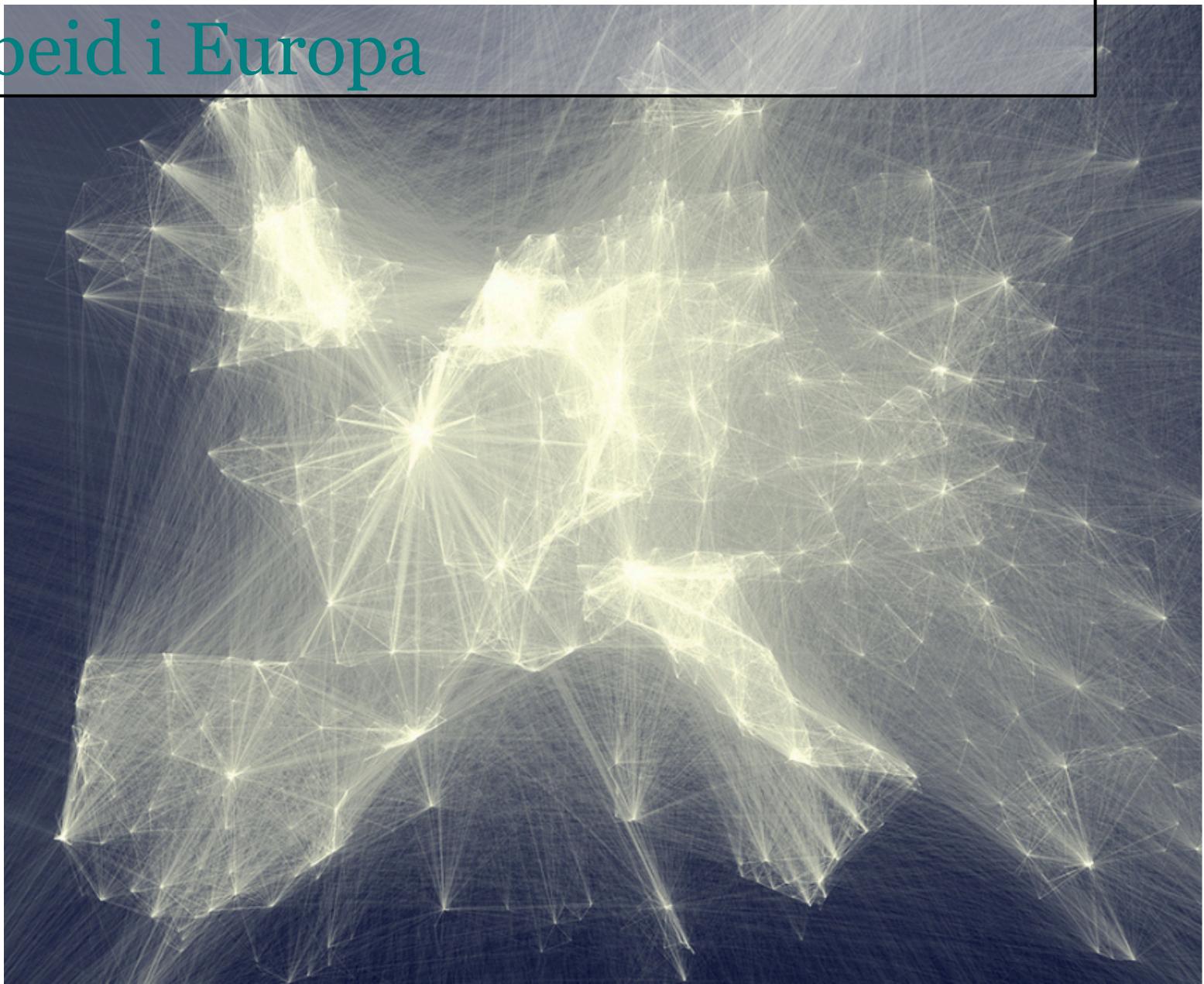
Organizations with most employees in the municipality 0106

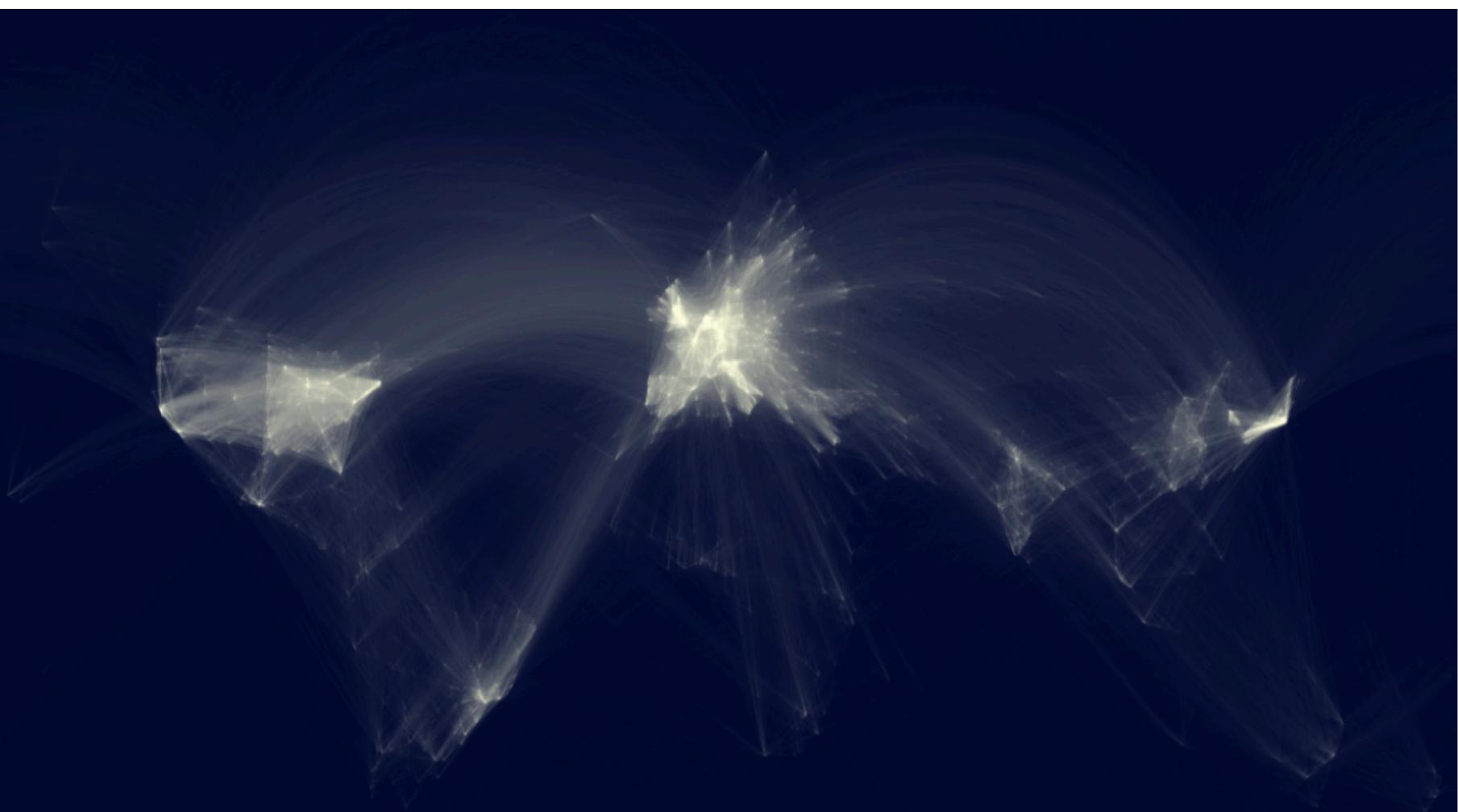
Visualisering av åpne data

Samarbeid i Europa

Map of Science Collaboration 2005-2009

Map of scientific collaborations from 2005 to 2009

Computed by Olivier H. Beauchesne @ Science-Metrix, Inc.

Data from Scopus, using books, trade journals and peer-reviewed journals

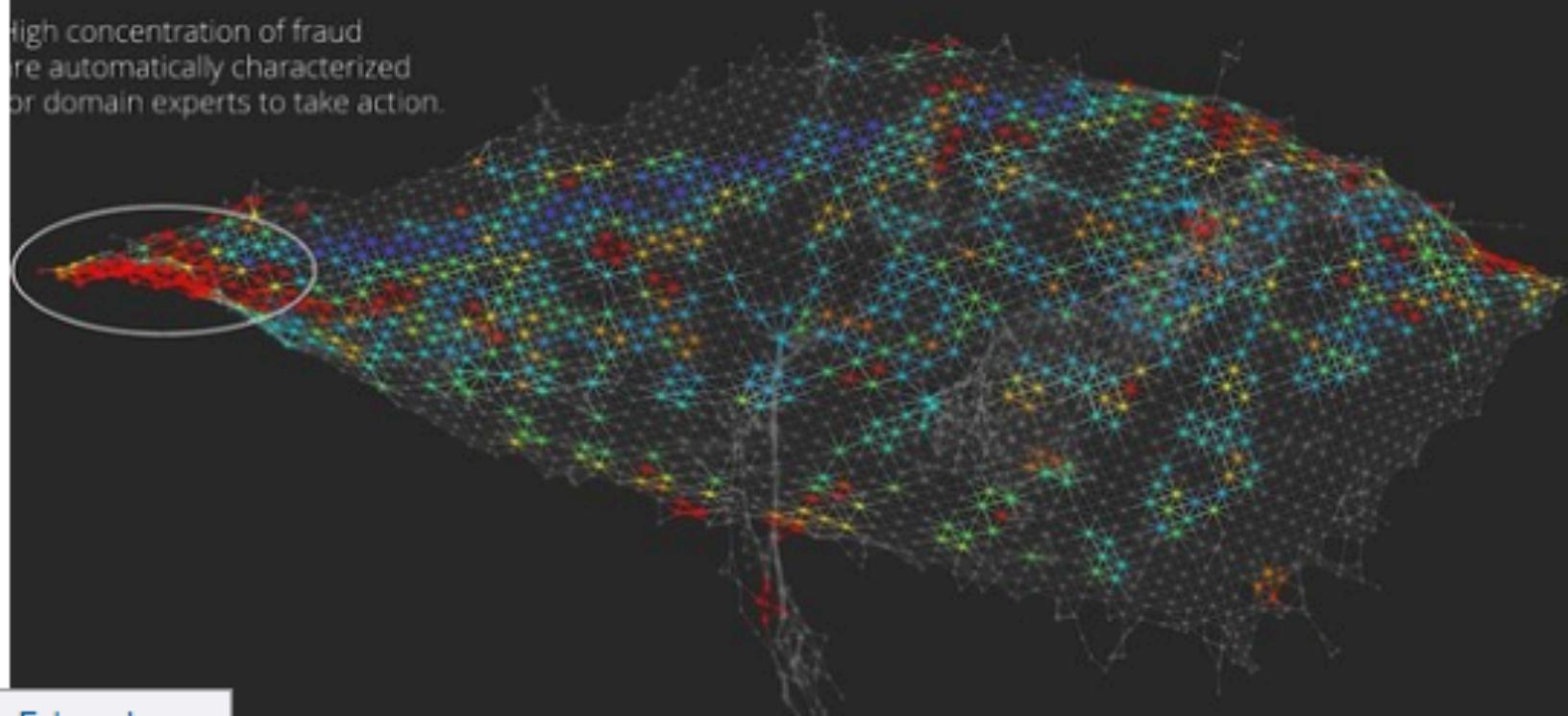
System brukt av banker

Automatic Fraud Discovery

AYASD

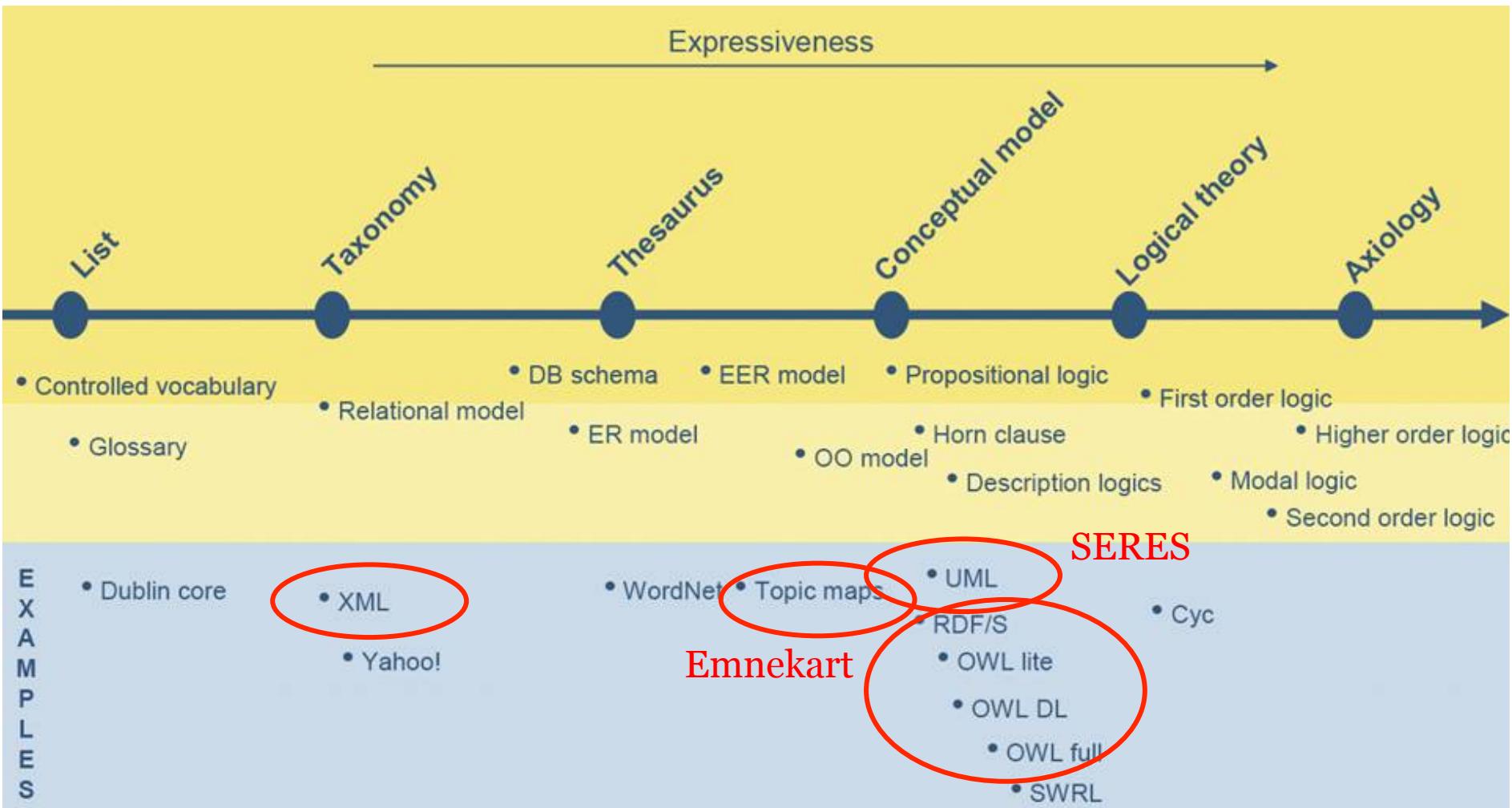
Fraudulent Transactions

high concentration of fraud
are automatically characterized
for domain experts to take action.

[Enlarge Image](#)

Uttrykkskraft og formalisme i begrepsmodeller II

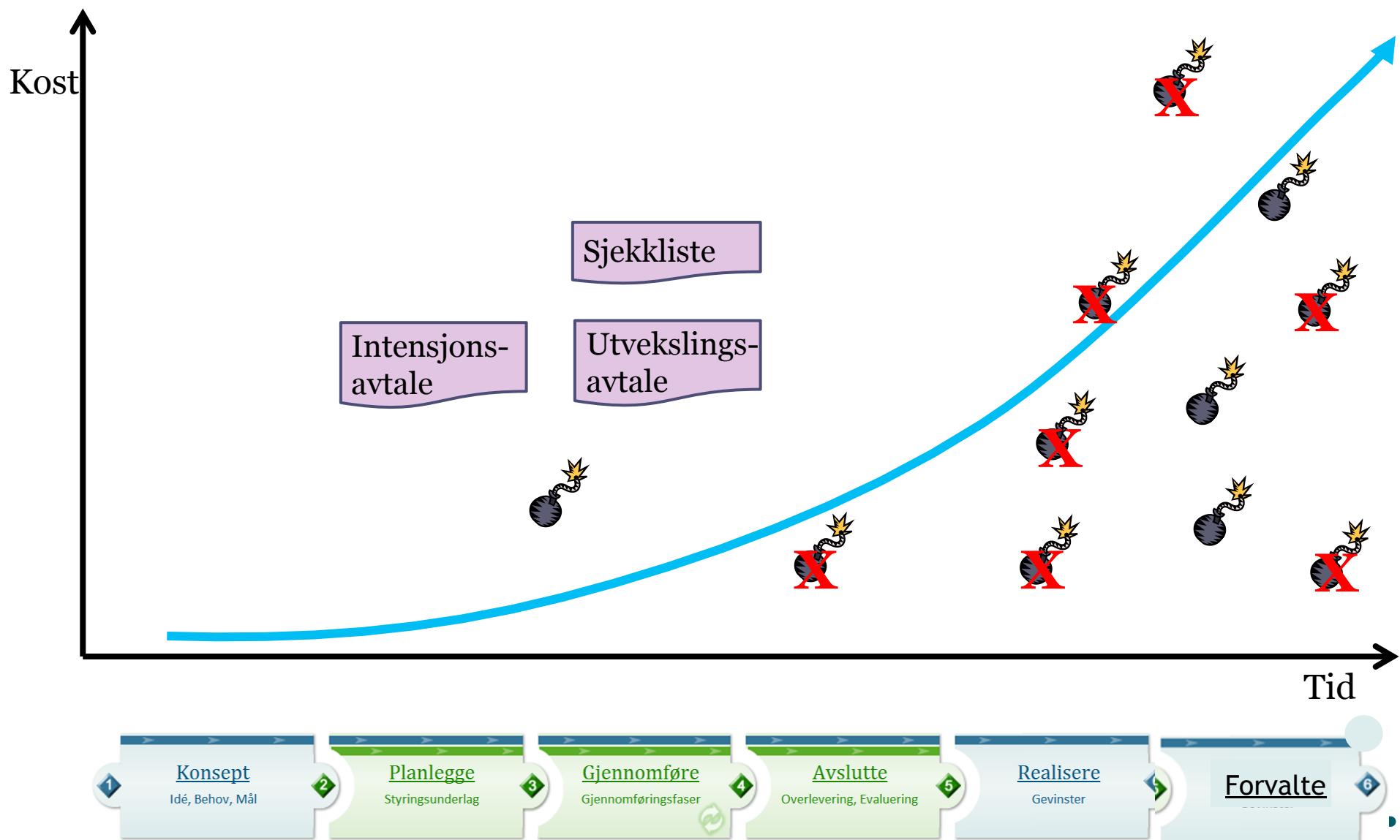

Source: Davis, M. 2006, Semantic Wave 2006 [Davis M]

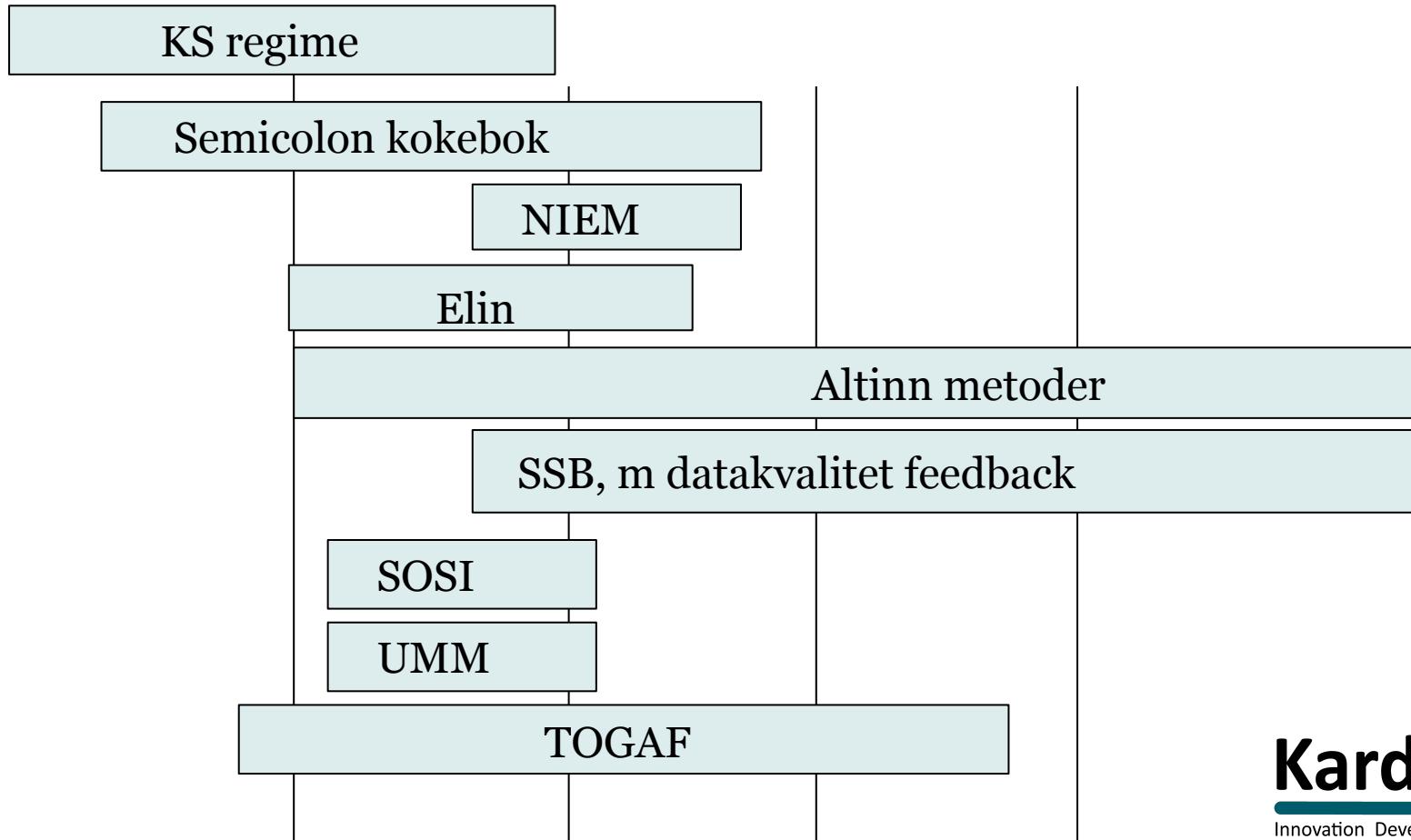
Metoder for å etablere elektronisk samhandling

Erfaring:

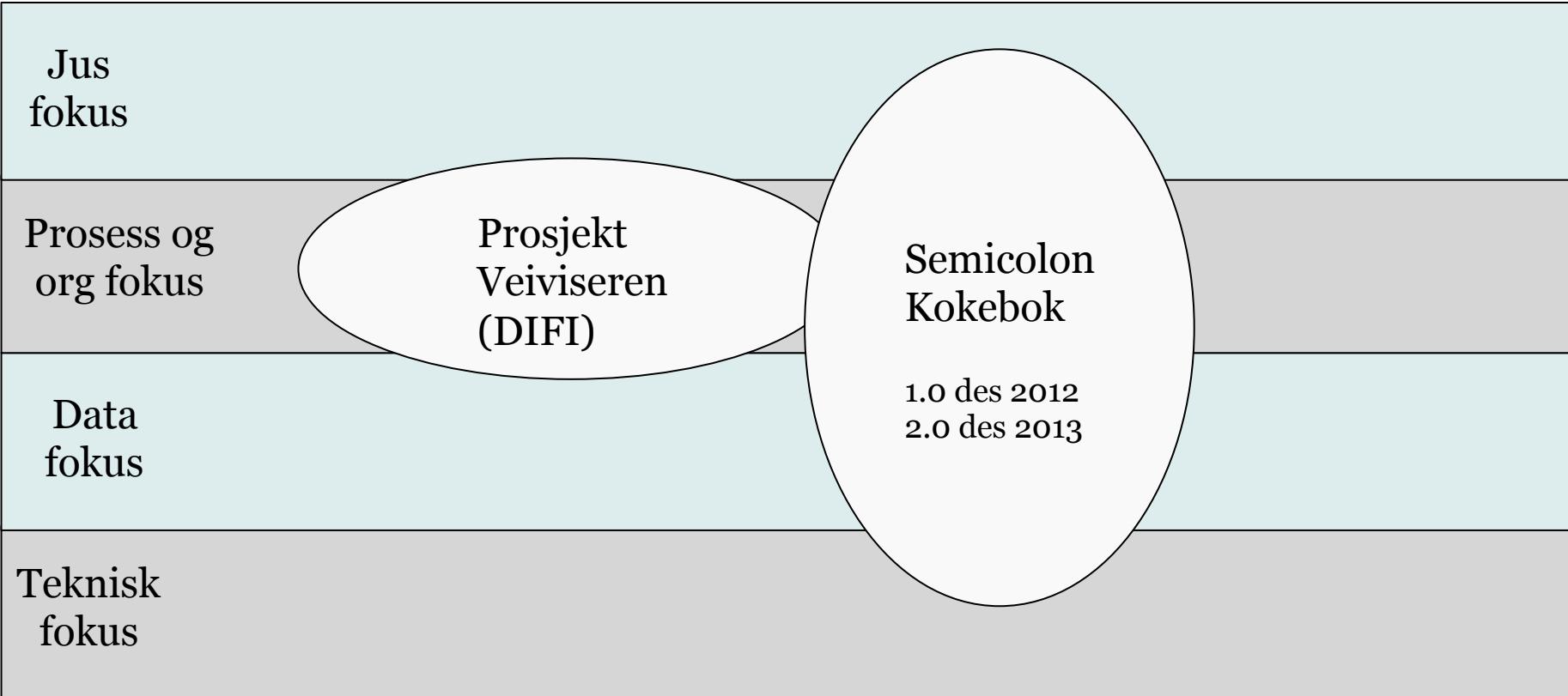
1. Elektronisk samhandling er utfordrende
2. Kostnad ved både å etablere og endre samhandling er høy

Metoder for å etablere krav og design til elektronisk samhandling, metodenes

Metoder for å etablere krav og design for elektronisk samhandling

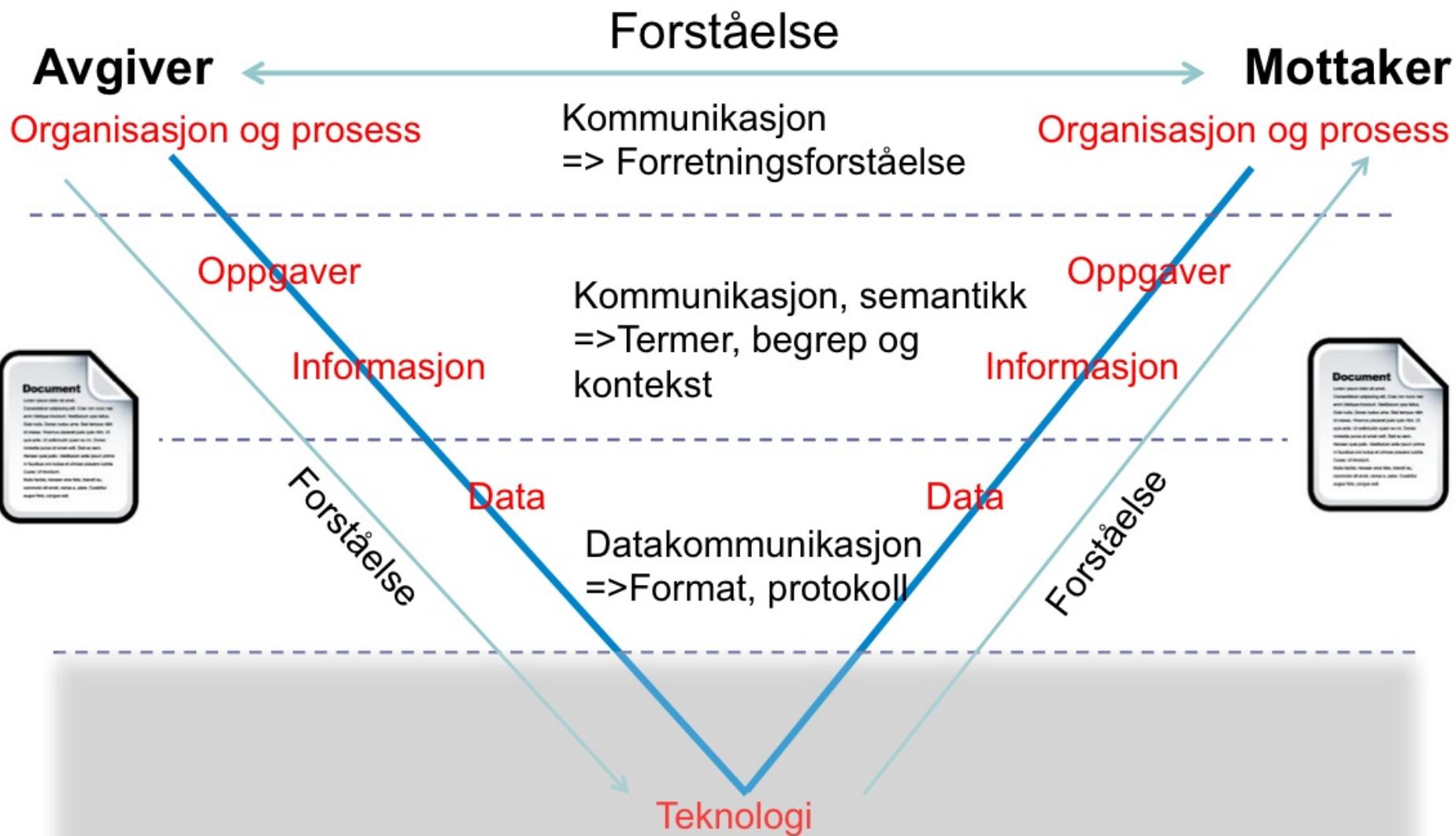

Egnet for en
virksomhet

Egnet for flere
virksomheter

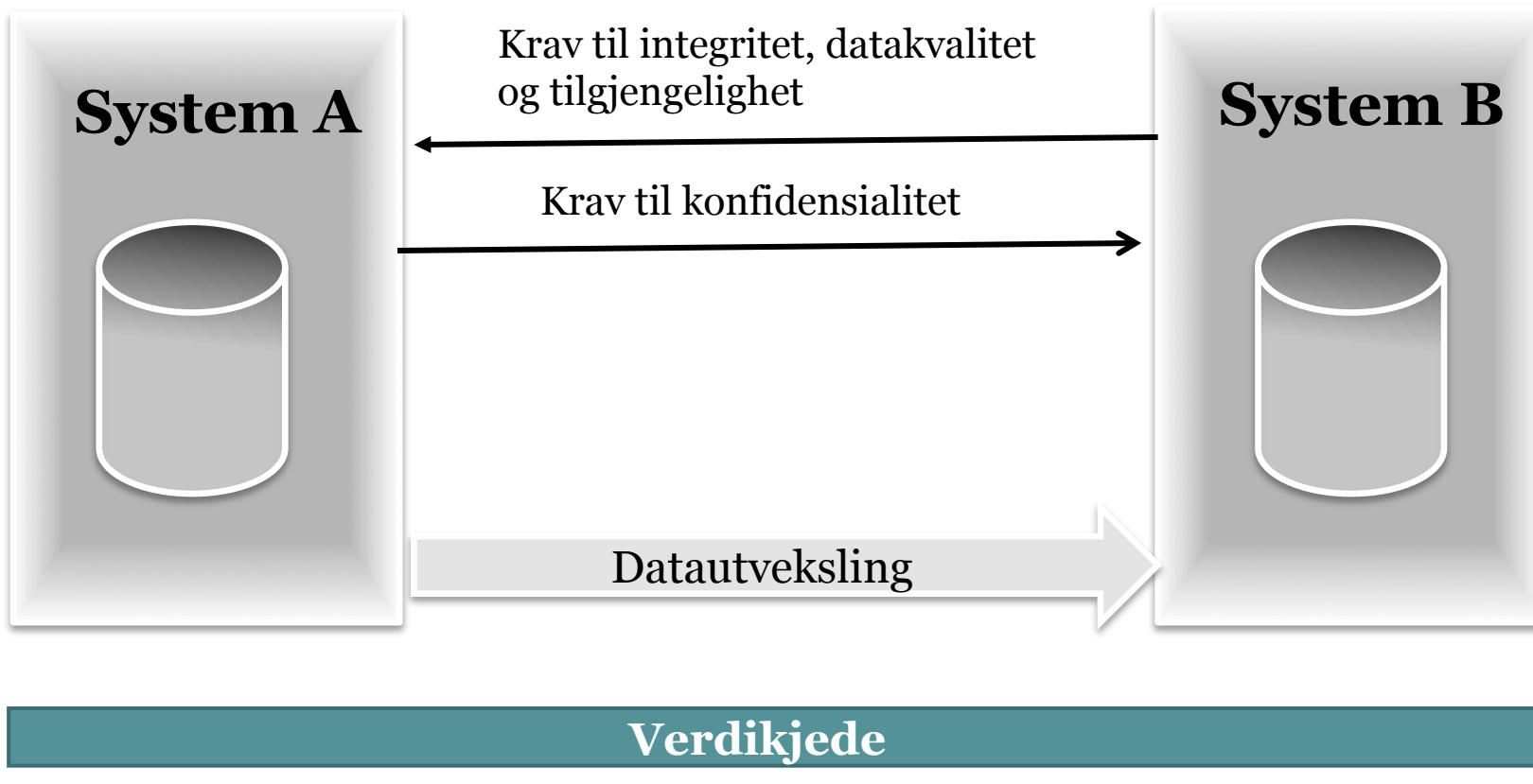
Kommunikasjon på alle plan

Egenskaper ved informasjon i verdikjeder

Sjekk hjemmel til å avgjøre aktuelle data?

Sjekk hjemmel til å få eller bruke aktuelle data?

Andre modeller for samhandling

CEN-CENELEC-ETSI Smart Grid Coordination Group

Smart Grid Reference Architecture

System A

Economic / Regulatory Policy

Business Objectives

Business Procedures

Business Context

Semantic Understanding

Syntactic Interoperability

Network Interoperability

Basic Connectivity

Interoperation

System B

Business Layer

Function Layer

Information Layer

Communication Layer

Component Layer

CEN-CENELEC-ETSI Smart Grid Coordination Group

Smart Grid Reference Architecture

